

Göçmenlere Yönelik Transkültürel Yaklaşımlar; Berlin Örneği: Deneyim Paylaşımı

Transcultural Approaches to Immigrants; The Case of Berlin: Sharing Experience

^{id} Neslihan YILMAZ SEZER^a, ^{id} Mehmet BALLIKAYA^b, ^{id} Selviye SPRIEWALD^b

^aAnkara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ebelik Bölümü Ankara, TÜRKİYE

^bAliacare Ambulanter Pflegedienst, Berlin, ALMANYA

Bu çalışma, 5. Ulusal 1. Uluslararası Hemşirelikte Güncel Yaklaşımlar Kongresi (15-17 Kasım 2018, Sakarya)'nde sözlü olarak sunulmuştur.

ÖZET Günümüzde uluslararası göçün artması, farklı kültürlerin daha fazla karşılaşmasına neden olmakta ve pek çok açıdan birbirinden tümiyle farklı bireyler aynı ortamda yaşamak durumunda kalmaktadır. Bununla birlikte göçmenler, göç ettikleri ülkeye kültürlerini de beraberlerinde götürmekte ve temel insan gereksinimlerini kendi kültürlerine uygun şekilde karşılamak istemektedirler. Bu durum göçmenlerin, hem sosyal yaşamlarında hem de sağlık bakımı alanında kültürel uyum sorunları yaşamalarına neden olmaktadır. Bu uyum sorunlarının üstesinden gelebilmek için transkültürel yaklaşımların benimsenmesi kaçınılmazdır. Çok farklı ülkelerden göç alan Almanya'da, hem sosyal hem de sağlık alanında kültüre duyarlı çeşitli hizmetler yürütülmektedir. Bu hizmetlerden birisi yaşlı göçmenlere verilen bakımın kültüre duyarlı olarak sunulabilmesi için kurulan "Wohngemeinschaft" adı verilen ortak yaşam evleridir. Berlin başta olmak üzere Almanya'da da bu konuda örnek alınabilecek birçok kurum vardır. Bu makalede transkültürel yaklaşımın önemi konu edinilmiş, bu doğrultuda Almanya'da göçmenlere yönelik sosyal yaşamda transkültürel yaklaşıma duyarlı uygulamalar ve göçmen Türk hastalara sunulan transkültürel bakım uygulamalarına ilişkin gözlem ve deneyim paylaşımı amaçlanmıştır. Elde edilen gözlem ve deneyimler sonucunda transkültürel yaklaşımların, bireylerin yaşam kalitelerini artırdığı kanısına varılmıştır. Ülkemizde de giderek artan göçmen sayısı göz önünde bulundurulduğunda, özellikle sağlık profesyonellerinin transkültürel yaklaşımlar konusunda duyarlılıklarını artırmak için stratejiler geliştirilmesi önerilmiştir.

ABSTRACT Today, the increase in international migration causes different cultures to encounter more and in many respects completely different individuals have to live in the same environment. In addition, immigrants take their culture to the country they migrate to and want to meet basic human needs in accordance with their own culture. This situation causes immigrants to experience cultural adaptation problems both in their social life and in the field of health care. In order to overcome these adaptation problems, it is inevitable to adopt transcultural approaches. In Germany, which receives immigrants from many different countries, a variety of cultural services are carried out both in the social and health fields. One of them is the communal living houses called "Wohngemeinschaft", established to serve culturally sensitive care to elderly immigrants. In Germany, especially in Berlin, there are many institutions that can be taken as an example in this regard. This article discusses the importance of transcultural approach. In this direction, it was aimed to share observations and experiences regarding the practices sensitive to transcultural approach in social life for immigrants and transcultural care practices offered to immigrant Turkish patients in Germany. As a result of the observations and experiences obtained, it is concluded that transcultural approaches increase the quality of life of individuals. Considering the increasing number of immigrants in our country, it has been suggested to develop strategies to increase the sensitivity of especially health professionals on transcultural approaches.

Anahtar Kelimeler: Göç ve göçmenlik; kültür; kültürlerarası hemşirelik

Keywords: Emigration and immigration; culture; transcultural nursing

İnsanlar, tarih boyunca çeşitli nedenlere bağlı olarak yaşadıkları yerlerden ayrılmak durumunda kalmışlardır.¹ Bu ayrılık, göç kavramıyla ifade edilmiş ve kendi ülkesinden başka bir ülkeye yerleşmek

için giden kimse, aile veya topluluk göçmen olarak adlandırılmıştır.² Göçmenler, çoğu zaman ekonomik gerekçelerle başka bir ülkeye, o ülke yetkililerinin bilgi ve izni ile yerleşen kişilerdir.³ Her ne kadar göç-

Correspondence: Neslihan YILMAZ SEZER

Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ebelik Bölümü Ankara, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: ylmzneslihan@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 05 Mar 2020

Received in revised form: 18 Sep 2020

Accepted: 20 Oct 2020

Available online: 21 Jan 2021

2536-4391 / Copyright © 2021 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

ler, çoğu zaman ekonomik nedenlere bağlanarak dile getirilse de 1960'lı yıllardan itibaren dünyada hızlı politik göçler de yaşanmıştır. Genellikle sınır ötesi hareketliliği ifade eden göçmenlik sürecinde, uzun bir süre için daha uzun bir mesafeye, yeni bir yerleşim yeri belirleme ve buraya planlı bir şekilde yerleşme söz konusudur. Ne zaman birey, bu uygulama içine girer ve bulunduğu statüyü kabul ederse göçmen olur. Bu süreçten sonra bu insanlar, genellikle göçmen olarak anılır ya da göçmen olarak görünürler. Bireyin kendisi göç hareketinde bulunmamış olsa bile ailesinin kendisi doğmadan önce göç etmiş olması sonraki nesillerin ikinci kuşak ve üçüncü kuşak göçmen gibi kavramlar ile adlandırılmasına sebep olur.⁴

Göçmenler, göç ettikleri ülkeye kültürlerini de beraberlerinde götürmektedirler. Çünkü insan doğası gereği kendisine ait olan, öğrenim süreciyle benimsediği bütün kültürel değerleri birlikte taşıma özelliğine sahiptir.⁵ Kültür, insanoğlunun maddi ve manevi olarak meydana getirdiği her şeydir. Başka bir deyişle kültür; insanın sahip olduğu gelenekleri, görenekleri, dili, dini, edebiyatı, giyimi, mimarisi, yemekleri vs. olarak tanımlanmaktadır.⁶ Göç olayları, farklı kültürlerin karşılaşmasına neden olmakta ve pek çok açıdan birbirinden tümüyle farklı bireyler aynı ortamda yaşamak durumunda kalmaktadır.¹ Bu durumda göçmen bireyler, bir yandan kendi kültürlerini devam ettirmek, diğer yandan göç ettiği toplumun kültürünü anlamak için yeni stratejiler geliştirmek durumunda kalmaktadır.⁷ Çünkü her göçmen kendi sahip olduğu kültürel değerleri, göç ettiği toplum içerisinde de korumak ve yaşamak ihtiyacındadır. Bu nedenle göçmen bireyler kendine ait olan, onun yaşamını kolaylaştıran ve anlamlı kılan ya da anlam veren değerlere sahip çıkarak yaşatmaya çalışırlar.⁵ Dolayısıyla göçmenler barınma, giyinme, beslenme, üreme, güven, sevgi, saygınlık gibi temel insan gereksinimlerini kendi kültürlerine uygun şekilde karşılamak istemektedirler. Bu ihtiyaçlardan belki de en önemlisi, göçmenlerin kültürlerine duyarlı sağlık bakımı alma ihtiyaçlarıdır. Göçmen olmak çoğu zaman bireylerde yabancılaşma, yalnızlık ve hüznün duygularının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.⁸ Bu duruma bir de sağlığın bozulma süreci eklendiğinde göçmen bireylerin, daha özel bir sağlık bakımı almaya ihtiyaç duydukları düşünülmektedir. Çünkü sahip olunan kültürel özel-

likler bireylerin hastalığı algılama biçiminden, tedaviyi sürdürme biçimine kadar birçok konuda önemli rol oynar.⁹ Bu noktada transkültürel yaklaşımın önemi ortaya çıkmaktadır. Bu makalede transkültürel yaklaşımın önemi konu edinilmiş, bu doğrultuda Almanya'da göçmenlere yönelik sosyal yaşamda transkültürel yaklaşıma duyarlı uygulamalar ve göçmen Türk hastalara sunulan transkültürel bakım uygulamalarına ilişkin gözlem ve deneyim paylaşımı amaçlanmıştır.

TRANSKÜLTÜREL YAKLAŞIMA DAYALI SOSYAL UYGULAMALAR

Kültürel farklılıklardan kaynaklanan uyum ve iletişim sorunları, bu sorunları aşma yolları bugün pek çok ülkenin öncelikli konularındandır.¹ Bu ülkelerden birisi de Almanya'dır. Nitekim II. Dünya Savaşı'ndan sonra yıkılan Avrupa ekonomisini yeniden kurmak için aralarında Almanya, Belçika, Avusturya ve Fransa'nın da bulunduğu pek çok ülkede yeniden kalkınma mücadelesi başlamıştır. Bu mücadele doğrultusunda söz konusu ülkelerin, dış ülkelere iş gücü ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Özellikle Almanya, sanayisinin gelişmesiyle beraber yabancı işçi göçünü başlatmıştır.¹⁰ 1949'lu yıllarda başlayan Almanya'ya göç hareketi, bugün hâlen devam etmektedir.¹¹ Türkiye ve Almanya arasında imzalanan "31 Ekim 1961 İş Gücü Anlaşması" ile Almanya'da ki yabancı iş gücüne Türkler de katılmıştır.¹⁰ Öyle ki son verilere göre göçmen kökenli bireyler toplam Alman nüfusunun 1/5'ine sahiptir. Türklerin Almanya'da ki nüfusu ise yapılan son araştırmalara göre 1,8 milyon olarak belirlenmiştir.¹² Bu sayı kimi verilere göre ise 1,4 milyon olarak geçmektedir.¹³ Böylesine heterojen yani çok farklı ülkelere göç alan bir ülke olan Almanya'da, hem sosyal yaşam hem de sağlık alanında kültüre duyarlı çeşitli hizmetler yürütülmektedir. Örneğin ülkelere özel çeşitli derneklerin bulunması ve bu derneklerin Alman hükûmeti tarafından desteklenmesi, göçmenlerin kendi kültürleri içerisinde dayanışma ve iletişim kurmasını sağlamaktadır. Bu dernekler; kadınlar, gençler, zihinsel ve bedensel engelliler, yaşlılar, iş adamları gibi farklı gruplara hizmet vermek amacıyla kurulmaktadır. Almanya'da Türklerin kurmuş olduğu Türk Üniversiteler ve Akademisyenler Derneği, Atatürkçü Düşünce Der-

neği, Berlin Türkiye Kadınlar Birliği gibi pek çok dernek bulunmaktadır.¹⁴⁻¹⁶ Ülkede farklı kültürlerin bir arada olması farklı dinî inançlara sahip insanların var olmasını da sağlamaktadır. Bu nedenle bireylerin, kendi dinî uygulamalarını gerçekleştirmelerine olanak sağlayacak kilise, cami, sinagog gibi dinî yapıların kurulmasına izin verilmekte ve desteklenmektedir. Ayrıca kültürlere özgü özel günlerde çeşitli ayrıcalıklar sunulmaktadır. Örneğin burada yaşayan Müslüman öğrencilere, Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramları'nın ilk günü okula gitmeme hakkı tanınmaktadır. Bu günlerde Müslüman öğrenciler, okul derslerinden muafır ve okula gitmemeleri devamsızlıktan sayılmamaktadır.¹⁷ Böylece bireyler, kendi kültürlerine uygun olarak özel günlerini kutlama ve ritüellerini yerine getirme şansı bulmaktadır. Sinema, tiyatro, sergi gibi sanatsal aktivitelerle ülkelere özel programların düzenlenmesine destek olunmaktadır. Örneğin Türk Filmleri Haftası, Türk Tiyatro Festivali gibi göçmenlerin ülkelerine özel sanatsal etkinlikler düzenlenmektedir. Bütün bu sosyal destekler, kültüre duyarlı yaklaşım ile hem kültürlerarası kaynaşmayı hem de göçmenlerin kendi kültürel aktivitelerini gerçekleştirmelerini ve yaşama uyumlarını artırmayı sağlamaktadır.

Uyum politikalarının sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesinde bir diğer önemli alan, sağlık sistemidir. Ülkede değer verildiği gözlenen kültüre duyarlı yaklaşım sağlık alanında da desteklenmektedir. Hemşirelik eğitim müfredatlarında transkültürel hemşirelik dersinin yer alması buna bir örnektir. Böylece hemşirelerin, çok çeşitli kültürlerden bakım verdikleri hastalara karşı, kültüre duyarlı bakım verme konusundaki farkındalıkları oluşturulmaktadır. Hemşirelikte olduğu gibi transkültürel kavram diğer sağlık alanlarının eğitim müfredatlarında da yer almaktadır.⁸ Kültürün önemli bir parçası olan dil sorununa yönelik olarak, Almanca bilmeyen hastaların iletişim sıkıntılarını çözmek amacıyla hastanelerde tercümanlık hizmeti sunulmaktadır. Böylelikle hasta, sağlık problemini kendi dilinde rahatlıkla ifade edebilmekte, doğru hasta öyküsü, doğru teşhis ve doğru tedavi seçeneklerini sağlamaktadır. Sağlık alanında sunulan hizmetlerden birisi de yaşlı göçmenlere verilen kültüre duyarlı bakım uygulamalarıdır. Gençlik döneminde ülkeye göç etmiş 1. kuşak göçmenlerin

kendi kültürlerine uygun bakım almalarını sağlamak amacıyla çeşitli kurumlar oluşturulmaktadır.

Almanya ve Türkiye arasında yapılan İş Gücü Antlaşması'na göre; çocuk ve gençlik hizmetleri, hasta ve yaşlı hizmetleri, aile yardımı gibi sosyal hizmet kurumlarının iş ve görevlerini göçmenlerin ihtiyaç ve arzularına göre ayarlamaları, bir başka deyişle uluslararası kültür merkezlerinin oluşturulması öngörülmüştür. Alman hükümeti aile yardımı ile çocuk ve gençlik hizmetlerini sunmakta geç kalmamış ve uzun yıllardır bu hizmetler yürütülmeye devam etmiştir. Ancak yaşlı bakımı ile ilgili planlamalar ilk nesil göçmenler yaşlandıkça gündeme gelmiş, yani henüz yakın geçmişte çeşitli uygulamalar başlamıştır. Almanya'ya göç eden 1. nesil Türk göçmenler bugün artık, bu ülkenin yaşlı nüfusu arasında yer almakta ve göçmen yaşlı grubunun çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu nedenle Almanya'da, yaşlı bakım hizmetlerine gereksinim giderek artmaktadır. Bu bakım gereksiniminin kültüre duyarlı bir şekilde sunulabilmesi için "Wohngemeinschaft (WG)" adı verilen ortak yaşam evleri kurulmaktadır. Berlin başta olmak üzere Almanya'da da bu konuda örnek alınabilecek birçok kurum vardır.

■ TRANSKÜLTÜREL YAKLAŞIMA DAYALI BAKIM UYGULAMALARI

Dünya Sağlık Örgütü sağlığı, "sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruhça ve sosyal yönden tam iyilik hâlidir" şeklinde tanımlamaktadır.¹⁸ Bu tanıma bakıldığında bireyin iyilik hâlinin çok boyutlu olduğu, bu boyutların birbiriyle ilişki hâlinde olduğu ve bu nedenle sağlık bakımının da pek çok yönden ele alınması gerektiği düşünülmelidir. Bu sebeple de sağlık bakımı, çok geniş bir ekibin işidir. Bu ekip içerisinde; hekim, ebe, hemşire, sosyal çalışmacı, diyetisyen, psikolog, fizyoterapist, eczacı, teknisyen gibi pek çok üye bulunmaktadır. Sağlık ekibinin içerisinde yer alan her üye, hastanın iyilik hâlini sağlamak için değişik bilgi ve becerilere sahiptir ve tüm ekibin iş birliği içerisinde çalışması gerekmektedir. Bununla birlikte sunulan sağlık hizmetinde kültürel etmenlerin göz ardı edilmesi, etkin bir sağlık bakımının önündeki engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık hizmetinin etkin bir şekilde sunulabilmesi için bakım verilen grubun, sağlık ve hastalığı algılama

şekli, bu durumlara verdiği tepki ve davranışlarının arkasında yer alan kültürel etmenleri bilmek gerekmektedir.¹⁹ Transkültürel yaklaşım, sağlık hizmeti veren bütün ekip üyelerini ilgilendirmekle beraber sağlık profesyonelleri içinde hastalarla en uzun süre iletişimde kalan grup, hemşirelerdir. Bu nedenle hemşireler, farklı inanç ve kültürdeki hastalarla etkin iletişime geçme ve bütüncül bir yaklaşımla bakım vermede önemli bir sorumluluğa sahiptirler.¹⁹⁻²¹

Kültürel yaklaşımı göz ardı eden sağlık bakımı, bireye yarar yerine zarar verebilmektedir.²² Çünkü bireyin kültürel açıdan iyi anlaşılabilmesi, kültürel çatışmalara, iletişim sorunlarına, sağlık bakımında meydana gelebilecek eşitsizliklere ve önyargılara neden olarak bakımın niteliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.²³ Transkültürel yaklaşım, bireyin iyilik hâli ve mutluluğu elde etmesi için gereken gücü harekete geçirmesi için destek sağlarken, aldığı bakımdan memnuniyetini artırmakta ve iyileşme sürecine de katkı sağlamaktadır.^{20,24} Transkültürel bakım çok farklı uygulamalar ile gerçekleştirilebilir. Bu ok-tada transkültürel bakım uygulamalarına örnek olarak, Berlin’de bir ortak yaşam evine ait gözlemler paylaşılacaktır.

Gözlemci olarak bulunulan kurumda, yaşamını yalnız devam ettirmesi mümkün olmayan, başka bir kişinin yardımına ihtiyaç duyan, sağlık bakımı ailesi tarafından karşılanamayan bağımlı ya da yarı bağımlı hastalar bulunmaktadır. Bu kurumdan bakım almak isteyen hastalar öncelikle ziyaret edilmekte ve hastanın tıbbi öyküsü detaylıca incelenmektedir. Bakım sigortası tarafından da hastanın bakım derecesi ve bu dereceye bağlı olarak hastanın bakımı için ödenecek maddi destek belirlenmektedir. Sonuç olarak, bakım ihtiyacı olan uygun hastalar kuruma kabul edilmektedir. Kurumda bulunan hastalarda çok çeşitli dahili problemler yer almakta ve bakıma gereksinim duyulmaktadır. Örneğin diyabet, kalp hastalığı, hipertansiyon, demans, gastrostomi, trakeostomi, üriner inkontinans, jinekolojik problemler gibi çeşitli sağlık sorunları bulunmaktadır. Hemşireler, hastaların bütün tedavi ve bakım uygulamalarını gerçekleştirmekte ve hastaların rutin doktor muayeneleri dışında gerekli durumlarda hastaneye sevkleri sağlanmaktadır. Ayrıca kuruma, belirli günlerde ergoterapi ve konuşma terapisi için uzmanlar gelmektedir.

Kurumda konsept olarak hastaların kendilerini bir hastane ortamında değil, ev ortamında hissedebilecekleri şekilde düzenleme yapılmıştır. Ortalama 6-12 hastadan oluşan ortak yaşam evlerinde (WG) her hastanın kendi odası bulunmaktadır. Hastalar, kendilerine ait odalarını kendi istedikleri şekilde düzenlemekte ve dekorasyonunu yapmaktadır. Bu nedenle tüm odalar; duvar rengi, yataklar, gardıroplar, kişisel eşyalar, televizyon, müzik çalar, koltuk, aile fotoğrafları gibi özellikleriyle birbirinden farklıdır. Bu sayede hastalar, özel alanlarında kendi kültürlerine ve zevklerine uygun ev ortamlarını yaşatmaktadır. Kurumda herhangi bir ziyaret saati olmayıp, hasta yakınları diledikleri zaman ve istedikleri kadar hastalarıyla vakit geçirebilmektedir. Hatta dilerlerse gece de kendi hastalarının odalarında kalabilmektedirler. Böylece Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan ziyaret kavramı, dilendiği şekilde yaşanmaktadır. Yaşlı göçmen Türklerin en büyük sorunlarından biri dil bilmemeleridir. Dil bilmezlikten oluşan yanlış anlaşılımlar, iletişim sorunları hastanın daha fazla stres altında kalmasına neden olmaktadır.²⁵ Bu kurumda Türk hemşirelerden bakım almaları, kendi dillerinde rahatça iletişim kurmalarını sağlamaktadır.

Avrupa’da yaşayan Müslümanların bir başka önemli sorunu helal beslenme arzusudur. Beslenme, şüphesiz insanın vazgeçilmez tabii ve temel ihtiyaçlarından biridir. Ancak helal beslenme kaygısı, bu temel ihtiyacı karşılamakta zaman zaman hastaların sıkıntıya girmesine sebep olmaktadır.²⁶ Kurumda bu duruma dikkat edilmekte, helal gıda tüketimi önemsenmektedir. Ayrıca hastaların, Türk kültürüne özgü yeme ve içme alışkanlıklarına uygun beslenmeleri sağlanmaktadır. Böylece Müslüman hastaların, en büyük kaygısı olan helal beslenme kavramını da gerçekleştirmeleri ve alışık oldukları kültürel damak tadıyla beslenmeleri sağlanmaktadır. Yemekler her WG’de ayrı olarak pişirilmekte, ortamı saran yemek kokuları ev atmosferini yaşatmaktadır. Özellikle demansı olan hastalarda bu kokuların ve alışık oldukları yemek tatlarının, hasta üzerinde olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir. Hastaların din ritüellerini yerine getirmeleri için uygun koşullar sağlanmaya çalışılmaktadır. Abdest almak isteyen, ancak yardıma ihtiyaç duyan hastalar için fiziksel destek sağlanmakta bunun da mümkün olmadığı hastalar için ise

hastanın isteğine göre teyemmüm abdesti yapabilmesi için odasında kendisine özel tuğla, taş, bir kap toprak vb. materyaller bulundurulmaktadır. Bunun dışında Berlin’de, diyanet işleri ile yapılan iş birliği sayesinde belirli günlerde bir din görevlisinin kurumu ziyaret etmesi sağlanmaktadır. Din görevlisinin ziyareti sırasında isteyen hastalar ile dinî sohbetler yapılmakta ve Kur’an-ı Kerim okunmaktadır. Dinî günler, özellikle Kurban Bayramı ve Ramazan Bayramı Türk kültürüne uygun şekilde kutlanmaktadır. Kurum, bunun dışında sanatsal ve sosyal faaliyetlere de önem vermektedir. Türk halk müziği, Türk sanat müziği, dans, sinema, tiyatro ve şiir günleri düzenlenmekte, bu sayede hastaların kendi kültürleriyle eğlenmeleri ve hoşça vakit geçirmeleri sağlanmaktadır. Dans, sadece eğlence aracı olarak sunulmamaktadır. Buna paralel olarak dans terapisi ve dans pedagojisi aracılığıyla evlerde yaşayan yaşlıların psikolojik sorunlarına kültürel boyutta sağlıklı müdahaleler yapılmaktadır. Genelde bu terapilerden oldukça başarılı sonuçlar alınmaktadır. Ayrıca hastalardan oluşan bir tiyatro grubu oluşturulmuş durumdadır. Yaratıcı sanatlar, resim, boyama, el işleri gibi etkinlikler de hastalarla beraber yapılmakta, oluşan ürünler kurumun içerisinde dekoratif olarak kullanılmaktadır. Hastalar, kendilerine ait bu ürünlerin yaşadıkları ortamda bulunmasından ve bu etkinlikler sırasında çekilen fotoğraflarının duvarlarda asılı olmasından memnun olmaktadır. Bu uygulamalar sayesinde kendilerini daha çok bir ev ortamında hissetmektedirler.

Hastalar, hasta yakınları ve kurum personelinin katıldığı dışarıda düzenlenen yemek etkinlikleri, pazar kahvaltıları, piknik, mangal yapma, tekne turları, köy gezileri, meyve toplama, şehir dışı ve yurt dışı geziler, konserler gibi sosyal geziler düzenlenmektedir. Bu etkinlikler sayesinde hastalar sosyalleşme imkânı bulmaktadır. Ayrıca hastalarla ailelerinin birlikte yemek, pasta, börek gibi yiyecek pişirme etkinlikleri düzenlenmektedir. Bütün bu uygulamalarla hastalar aileleriyle daha fazla vakit geçirmekte ve sosyal izolasyonları önlenmektedir. Kurumun bu aktiviteleri gerçekleştirmedeki bir başka amacı da hasta ve yaşam arasındaki bağları güçlendirip, yaşam sevincini artırmaya çalışmaktır. Sonuç olarak yaşamdan kopmayan hastaların, daha mutlu oldukları ve tedavi süreçlerine daha iyi uyum göster-

dikleri gözlemlenmektedir. Hem tıbbi yönden sağlık-ları korunan ve yükseltilen hem de sosyal yönden desteklenen hastaların yaşam memnuniyetleri artmaktadır.

Öte yandan Türk kültüründe yaşlanmaya bağlı olarak ortaya çıkan bakım ihtiyacının karşılanması, öncelikle aile bireylerinin görevi olarak görülmektedir. Geleneksel olarak yaşlının uzun süreli bakımı, özellikle de ailedeki kadınlar tarafından verilmesi gereken bir hizmet olarak kabul edilmektedir.²⁷ Bu durum, Türk kültürünün kendine has kalıplaşmış özelliklerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar başka bir toplum içerisinde yaşıyor olsalar bile bu kültürel bakış açısını koruyan aileler, yaşlanan aile üyelerini bir bakım kurumuna yerleştirmekten manevi olarak rahatsızlık duymaktadır. Aynı durum, bakıma ihtiyaç duyan bireyler için de geçerlidir. Bakım alabilmek için evlerinden ayrılıp, kurumda yaşamaya başlayan bireyler kendilerini terk edilmiş hissetmektedir. Gözlem yapılan bu kurumda yürütülen tüm hizmetler, hem bakım alanların hem de onların ailelerinin bu olumsuz duygulardan uzaklaşmalarını sağlamak amacıyla. Yaşlı bakımının, yaşamın sonuna kadar yani çoğunlukla uzun yıllar sürdüğü düşünüldüğünde, yaşamlarının son yıllarını bu kurumda geçiren hastalar ve kurumun sağlık çalışanları arasında adeta bir aile bağı gelişmektedir. Bu da kültürel özelliğin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sayede hastaların terk edilmişlik duyguları azalmakta ve yaşama umutları kaybolmamaktadır. Ebeveynlerini veya eşlerini bu kuruma emanet etmiş aile bireyleri de hastalarının kendi kültürlerine uygun bir aile ortamında bakım almalarından memnuniyet duymakta, bu sayede manevi olarak daha huzurlu hissetmektedirler. Kurumda gerçekleştirilen bütün bakım uygulamaları, multidisipliner ekip yaklaşımıyla gerçekleştirilmekte birlikte hemşireler tüm süreçlerde aktif olarak rol almaktadır. Yapılan gözlemler ve görüşmeler doğrultusunda, hastaların ve hasta yakınlarının bu bakım sisteminden memnun oldukları kanısına varılmıştır. Ayrıca kurumda çalışan tüm ekip üyelerinin özellikle de hemşirelerin, kendi kültürlerinden hastalara bakım verme konusunda memnuniyet duydukları, manevi olarak da ayrıca doyum aldıkları sıkça dile getirdikleri bir konudur. Farklı bir toplum içerisinde kültüre özgü bakım fırsatı sunan bu kurumlara, yaşlı nüfusun art-

masıyla daha fazla ihtiyaç duyulacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak günümüzde uluslararası göçün sahip olduğu boyut sayesinde, farklı kültürlerde yetişen daha fazla oranda insan karşılaşmakta, birlikte çalışmakta ve yaşamaktadır. Göçmenlerin sosyal yaşamda ve sağlık alanında yaşadıkları uyum sorunları, yaşam kalitelerini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle hızla küreselleşen dünyada gerek sosyal yaşamda gerekse sağlık alanında transkültürel yaklaşımların gerekliliği giderek daha da önem kazanmaktadır.

Her alanda olduğu gibi sağlık alanında da birden fazla kültür etkileşim hâlinindedir. Hem hastalar hem de sağlık hizmeti verenler farklı kültürlerden gelebilmektedir. Artan bu kültürel farklılıklar nedeniyle sağlık profesyonelleri bakım verdikleri gruplarda çok çeşitli kültürlerle karşılaşmaktadırlar.¹⁵ Elde edilen gözlem ve deneyimler sonucunda transkültürel yaklaşımların, bireylerin yaşam kalitelerini artırdığı kanısına varılmıştır. Ülkemizde de son yıllarda yoğun bir göç artışının olması transkültürel yaklaşımların önemini giderek artırmaktadır. Bu makalede sözü geçen sosyal yaşam uygulamalarına ve bakım merkezlerine benzer hizmetlere, gelecek yıllarda ülkemizde de gerek duyulacağı düşünülmektedir. Bu nedenle sağlık eğitimi veren tüm kurumlarda transkültürel yaklaşım konularına yer verilmesi ve lisans müfredatı içerisinde transkültürel bakım, transkültü-

rel hemşirelik vb. derslerin yaygınlaştırılması önerilmektedir. Ayrıca klinikte çalışan hemşire ve diğer sağlık profesyonellerine de transkültürel bakım uygulamalarına yönelik hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Neslihan Yılmaz Sezer, Mehmet Ballıkaya, Selviye Spriewald; **Tasarım:** Neslihan Yılmaz Sezer, Mehmet Ballıkaya, Selviye Spriewald; **Denetleme/Danışmanlık:** Neslihan Yılmaz Sezer, Mehmet Ballıkaya, Selviye Spriewald; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Neslihan Yılmaz Sezer; **Analiz ve/veya Yorum:** Neslihan Yılmaz Sezer; **Kaynak Taraması:** Neslihan Yılmaz Sezer, Mehmet Ballıkaya; **Makalenin Yazımı:** Neslihan Yılmaz Sezer, Mehmet Ballıkaya; **Eleştirel İnceleme:** Neslihan Yılmaz Sezer, Mehmet Ballıkaya, Selviye Spriewald; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Mehmet Ballıkaya, Selviye Spriewald; **Malzemeler:** Mehmet Ballıkaya, Selviye Spriewald.

KAYNAKLAR

- Ekici S, Tuncel G. [Migration and human]. *Birey ve Toplum*. 2015;5(9):9-22. [\[Link\]](#)
- Türk Dil Kurumu Sözcükleri. Göçmen. Erişim Tarihi: 09.02.2021. [\[Link\]](#)
- Bağımsız İletişim Ağı. Mülteci, sığınmacı, göçmen nedir? Erişim tarihi: 13.1.2020. [\[Link\]](#)
- Demirağ H, Kakişım C. [Process of Migration and Integration of Turks in Germany: Comparison of the First and Third Generations]. *Journal of Social Policy Conferences*. 2018; 75:123-52. [\[Link\]](#)
- Ballıkaya M. Folklorla Bakış Doğa İnsan Bilim. 1. Baskı. İstanbul: Arya Yayınları; 2002. p.15-83.
- Türk Edebiyatı. Kültür nedir? Kültürün anlamı, özellikleri, unsurları ve etimolojisi. Erişim tarihi: 13.2.2020. [\[Link\]](#)
- Ballıkaya M. Unterwegs mit musik in andere zeit und länder. In: Rahmen der 49. Musikischen Wochen der Schule; 2003. p.45.
- Salman R. Intergration und dialo der religionen in deutschland und der Turkei- Beispiele und problemem. Konrad Adenauer Stiftung. 2010:99-112.
- Ceylantekin Y, Öcalan D. [The cultural awareness of the nursing students and their ideas about transcultural nursing]. *Gümüşhane University Journal Of Health Sciences*. 2016;5(4): 45-53. [\[Link\]](#)
- Genel MG. [The projection of the first Turkish labour migration to Germany on Turkish media "from Sirkeci Terminal to Munchen Hauptbahnhof]. *Selçuk İletişim*. 2014;8(3):301-38. [\[Link\]](#)
- Die Gstarbeiter: Das Wirtschaftswunder braucht kräftige Hände. Erişim tarihi: 13.2.2020. [\[Link\]](#)
- Türken in Deutschland. Erişim tarihi: 13.2.2020. [\[Link\]](#)
- Von JK. Städte mit dem höchsten Ausländeranteil 2003. Erişim tarihi: 13.02.2020. [\[Link\]](#)
- Türk Üniversiteler ve Akademisyenler Derneği. Erişim Tarihi: 09.02.2021. [\[Link\]](#)

15. Atatürkçü Düşünce Derneği. Erişim tarihi: 13.1.2020.[\[Link\]](#)
16. Berlin Türkiye Kadınlar Birliği. Erişim Tarihi: 09.02.2021.[\[Link\]](#)
17. Sen Bild Jug Fam II C 1.9. senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Familie -Nichtamtliche Lesefassung ausführungsvorschriften über Beurlaubung und Befreiung vom Unterricht (aV schulbesuchspflicht) Vom 19. November 2014 (aBl. s. 2235), geändert durch Verwaltungsvorschriften vom 22. Dezember 2017. Erişim Tarihi: 09.02.2021.[\[Link\]](#)
18. World Health Organization. Constitution of the World Health Organization- Basic Documents, Forty-fifth edition, Supplement, October 2006.[\[Link\]](#)
19. Yılmaz M. Diyaliz tedavisi alan hasta ve ailesinin bakımında transkültürel hemşirelik yaklaşımı. Nefroloji Hemşireliği Dergisi. 2015;10(1):32-9.[\[Link\]](#)
20. Hotun Şahin N, Onat Bayram G, Avcı D. [Culturally sensitive care: transcultural nursing]. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2009;6(1):2-7.[\[Link\]](#)
21. Tanrıverdi G. [Approaches and recommendations for improving the cultural competence in nursing]. Florence Nightingale Journal of Nursing. 2017;25(3):227-36.[\[Link\]](#)
22. Leininger M. Essential transcultural nursing care concepts, principles, examples and policy statements. In: Leininger M, McFarland MR, eds. Transcultural nursing: Concepts, theories, research, and practice. 3rd ed. New York, NY: McGraw-Hill; 2002. p. 3-45.
23. Pehlivan S, Yıldırım Y, Fadiloğlu Ç. [Cancer, culture and nursing]. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2013;4(4):168-74.[\[Link\]](#)
24. Chen J, Wang, Y. Cultural competence experiences which Chinese nurses have in Finland. Laurea University of Applied Sciences. 2015:1-72.[\[Link\]](#)
25. CarEMi: Türk ve Türk kökenli ilk kuşak göçmen hastaların, hasta bakımından beklentileri-demografik göç zamanındaki sağlık sistemindeki haklar ve gerçekler 2016. tarihi: 13.2.2020.[\[Link\]](#)
26. Göle N. Gündelik Yaşamda Avrupalı Müslümanlar. 1. Baskı. İstanbul: Metis Yayınları; 2015.
27. Oğlak S. [The value of informal caregiving on elderly care: as a shadow workforce]. IGU J Soc Sci. 2017;4(2):73-87.[\[Link\]](#)